

CEGESOMA NEWSLETTER

NR 6 - MEI 2014

[nl](#) [fr](#) [en](#)

---

4 JUNI: LEZING VIRGINIE JOURDAIN OVER HET VERLEDEN VAN DE BRUSSELSE HOTELSECTOR

Op woensdag 4 juni sluiten we onze conferentiecycclus over het verleden van Brussel af. Virginie Jourdain (ULB) geeft een uiteenzetting over haar onderzoek over de Brusselse hotelsector in de periode 1880-1940. [\[MEER INFO\]](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=2685)

BRUSSELS14-18.BE: EEN FOTOGRAFISCHE REIS DOORHEEN DE BEZETTE HOOFDSTAD

In samenwerking met VisitBrussels ontwikkelde het CEGESOMA een website over Brussel tijdens de Eerste Wereldoorlog. Brussels14-18.be biedt een nooit geziene fotografische reis doorheen de bezette hoofdstad. In drie talen dan nog wel. [\[MEER INFO\]](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=2620)

NIEUW NUMMER BTNG

Het voorjaarsnummer van het Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis schotelt de lezer analyses voor van enkele typische breuklijnen in de recente Belgische geschiedenis, alsook een diplomatieke uitstap naar Hongarije. [\[MEER INFO\]](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=2682)

BASTOGNE WAR MUSEUM GEOPEND

Dit voorjaar opende het gloednieuwe Bastogne War Museum zijn deuren. Met een moderne scenografie biedt het museum een brede kijk op het Ardennenoffensief. Het CEGESOMA stond in voor inhoudelijke omkadering. [\[MEER INFO\]](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=2605)

ARCHIEF IN DE KIJKER: DE INLICHTINGS- EN ACTIEDIENSTEN

De archieven van de Inlichtings- en Actiediensten zijn een cruciale bron voor de studie van het Belgisch verzet tijdens WO II. Een nieuwe lijst van de meer dan 40.000 persoonsdossiers maakt de ontsluiting ervan een pak efficiënter. [\[MEER INFO\]](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=2691)

L'hôtellerie à Bruxelles (1880-1940), une profession invisible ? Un secteur en quête de reconnaissance publique

Namiddaglezing door Virginie Jourdain (ULB)

Op **woensdag 4 juni 2014** organiseert het CEGESOMA een namiddaglezing over de geschiedenis van de Brusselse hotelsector in de periode 1880-1940.

Het hotelwezen neemt op een zeer directe manier deel aan de stedelijke ontwikkeling. Hotels absorberen en reguleren bevolkings- en migratiestromen die eigen zijn aan het urbanisatieproces. Tot voor kort was het type dienstverlening dat hotels aanbieden nog maar amper bestudeerd door Belgische historici. Het onderzoek spitste zich lange tijd toe op de meest zichtbare aspecten van de hotelsector: de grote luxehotels enerzijds en de kleine onderkomens voor arbeiders anderzijds. Nochtans is de hotelsector in een stedelijke context veel meer dan dat. Tussen beide extremen ligt een heel scala van gasthuizen die tegemoetkomen aan een zeer diverse vraag van reizigers met zeer uiteenlopende motieven en achtergronden. Brussel vormt een ideaal terrein voor de studie van de onthaalindustrie. De gekozen periode – 1880-1940 – laat toe de ontwikkelingen in de sector beter te begrijpen: van een haast ambachtelijke, amateuristische sector naar een moderne en professionele structuur. In deze periode werden belangrijke normen en regels rond beheer, vorming en hotelmarketing uitgedacht, gedefinieerd en ontwikkeld. Maar tegelijk bleven ook de meer traditionele hotels voortbestaan.

Deze lezing wil nieuw licht werpen op de complexe aard van de Brusselse onthaalindustrie, en op de vele hervormingen die dit beslissende tijdperk van professionalisering hebben gekenmerkt. Er wordt ook stilgestaan bij bepaalde continuïteiten die tot op de dag van vandaag de Brusselse hotelsector typeren, zowel ruimtelijk als op het vlak van publieke perceptie.

Virginie Jourdain is doctor in de hedendaagse geschiedenis (ULB). Haar onderzoek spitst zich toe op stadsgeschiedenis, de sociaaleconomische geschiedenis van Brussel in de 19de en 20ste eeuw, de hotelsector, consumptie en drukingsgroepen.

Deze (Franstalige) activiteit vindt plaats in de conferentiezaal van het CEGESOMA (Luchtvaartsquare 29, 1070 Brussel) en begint om **14.30u**.

Deelname is gratis, maar gelieve op voorhand aan te melden via cegesoma@cegesoma.be of 02/556.92.11.

22 / 5 / 2014

Spektakel in het Brusselse Atlanta-hotel in de jaren 1930. (Foto Cegesoma, nr. 35432)

◀ [Terug](#) ▶

Maak online kennis met het Brussel van '14-'18!

De Brusselse ervaring tijdens de Eerste Wereldoorlog was uniek. De Belgische hoofdstad ontsnapte aan het militaire geweld, maar was de grootste Europese stad die een bezetting meemaakte. De website <http://www.brussels14-18.be/nl> brengt deze vergeten geschiedenis tot leven. CEGESOMA realiseerde dit publieksgeschiedenisproject op initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en VisitBrussels. Originele foto's dompelen de bezoeker onder in de ervaringswereld van de burgerbevolking anno 1914-1918.

De website vertelt het volledige verhaal over de Brusselse oorlogsjaren: van de pacifistische toespraak van Jean Jaurès in juli 1914 tot de herinneringspraktijken in de Marollen vijf jaar later (zie foto). De gezichtspunten van verschillende bevolkingsgroepen die samenleefden in de bezette hoofdstad, komen aan bod: Belgen, Duitsers, vluchtelingen die aan het frontgeweld ontsnapten, tot de gedeporteerden die vanaf 1917 in het land van de vijand moesten gaan werken. De oorlogservaring van de volkswijken in Molenbeek wordt afgewisseld met die van meer landelijke gemeenten zoals Ukkel, wat er trouwens aan herinnert dat het huidige Brussel in het begin van de 20ste een verstedelijkt centrum was omgeven door het platteland.

De Duitse bezetting had een impact op elk aspect van het dagelijks leven. De openbare ruimte onderging een gedaanteverandering: het Koninklijk Paleis werd een noodhospitaal, het Justitiepaleis een kazerne, de Lambermontlaan een moestuin. Enerzijds namen de sociale spanningen toe, anderzijds ontstonden er nieuwe strategieën voor de strijd tegen armoede, honger en werkloosheid. De website toont dat de bezetting niet passief werd ondergaan. Ze gaf aanleiding tot patriotisch verzet en tot collaboratie met de vijand. Activiteiten waarvan men het niet zou verwachten, zoals filantropie en vrijetijdsbesteding, kregen door de oorlog een nieuwe betekenis. De Eerste Wereldoorlog was niet louter een zaak van soldaten. Ook de burgers stonden aan het 'front'. Brussel was een laboratorium voor de totale oorlog, het soort van oorlog dat de hele 20ste eeuw zou beïnvloeden.

Om deze vergeten geschiedenis terug tot leven te brengen, maakt de website gebruik van uniek fotomateriaal uit de oorlogsperiode. Het beeld vormt de toegangspoort tot de Brusselse bezettingsgeschiedenis. Voor het eerst wordt gewerkt met foto's uit familiearchieven. Die worden aangevuld met persfoto's en foto's uit Belgische archieven (Archief van de Stad Brussel, Legermuseum, Archief Koninklijk Paleis, enz.) en buitenlandse collecties (*Bibliothèque nationale de France*, Nationaal Archief Nederland, *Imperial War Museum*).

In 1919 speelden de inwoners van de Marollen enkele markante gebeurtenissen uit de bezettingsperiode na. Ze parodieerden onder andere de rechtspraak zoals die door de Duitse bezetter werd beoefend. (© Académie royale de Belgique)

<http://www.brussels14-18.be/nl> staat momenteel in twee talen (Frans en Nederlands) online. Zeer binnenkort is ook een Engelse versie beschikbaar.

Bruno Benvindo

14 / 5 / 2014

◀ [Terug](#) ▶

Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis - 2014, nr. 1

Het voorjaarsnummer van het **Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis** bevat vier originele bijdragen over het 20ste-eeuwse België. Het nummer schotelt de lezer analyses voor van enkele breuklijnen in de Belgische geschiedenis sinds de jaren 1930, alsook een diplomatieke uitstap naar Hongarije.

Karen Lauwers onderzoekt aan de hand van een analyse van Kamerdebatten over het gebruik van talen in bestuurszaken hoe de gelijknamige wet van 28 juni 1932 tot stand kwam. Hierbij legt ze processen van identificatie en uitsluiting bloot, waaruit de spanningen binnen de taalgroepen duidelijk naar voor komen. Vooral de Franstaligen waren minder eenstemmig dan voorheen gedacht.

De Hongaarse historicus **Gergély Fejérdy** schetst een beeld van de Belgisch-Hongaarse diplomatieke relaties in het interbellum binnen een Europese context. Door de vijandschap van de Eerste Wereldoorlog waren die betrekkingen eerst vol wantrouwen, maar verbeterden in de loop van de jaren 1920. Enkele invloedrijke figuren, zoals ambassadeur Jacques Davignon, komen hierbij uitgebreid aan bod.

In haar bijdrage stelt **Ophelia Ongena** de vraag naar het regionale economische beleid tussen 1930 en 1959, dat in België, in tegenstelling tot andere Europese landen, pas laat tot stand kwam. De regionale expansiewet van 1959 kwam er na decennia van tegenkanting en was een sterke stimulans voor de Vlaamse economie. In de geschiedschrijving was er tot nog toe nauwelijks aandacht voor deze beleidsprocessen.

In hun artikel "Een breuklijn op de terugweg" analyseren **Nicolas Bouteca** en **Carl Devos** het aandeel van sociaaleconomische thema's in partijprogramma's van de liberalen en socialisten in Vlaanderen tussen 1961 en 2010. In de jaren 1960 was er wat dat betreft een duidelijke breuklijn tussen beide partijen. Door de welvaartsstijging en het afgenomen klassenbewustzijn zijn de verschillen diffuser geworden, maar spelen ze toch nog een rol. Via een kwantitatief onderzoek, ontleend aan de politieke wetenschappen, wordt deze evolutie in detail getraceerd.

Veel leesplezier!

Voor een abonnement of een los nummer:

Willem Erauw, Cegesoma, Luchtvaartsquare, 29, 1070 Brussel, jbh-admin@cegesoma.be, tel. + 32 (0)2 556 92.

Voor meer informatie, bezoek de [website van het tijdschrift](#).

Willem Erauw

11 / 7 / 2014

◀ Terug ▶

2009-2014: van Bastogne Historical Center naar Bastogne War Museum

Vijf jaar nadat de stad Bastogne, lokale historici en de intergemeentelijke groep IDELUX aan de kar begonnen trekken, is het vernieuwingsproject tot een goed einde gebracht. Het oude *Bastogne Historical Center*, product van de jaren 1970, is getransformeerd in een ultramodern *Bastogne War Museum*. Sinds 22 maart 2014 staat het open voor het grote publiek.

Het nieuwe museum is in oorsprong misschien erg schatplichtig aan de typisch postmoderne 'plicht tot herinnering'. Maar bovenal getuigt het project van een gezond verlangen om zuurstof te geven aan het economisch leven in een gebied dat sinds lange tijd in het teken staat van herinneringstoerisme.

Het project was niet zonder risico's en kreeg meermaals te kampen met tegenvallers, maar het is goed afgelopen. En dat vooral dankzij enkele gespecialiseerde scenografiebedrijven (Présence, La Prod est dans le Pré) én dankzij de steun van het CEGESOMA.

De ontwikkelaars verzochten ons om het nieuwe museumparcours wetenschappelijk te valideren en een volledige maar beknopte synopsis aan te leveren van de historische gebeurtenissen. De meest wezenlijke aspecten van het conflict werden naar voor gehaald: de ultieme radicalisering van de oorlog, de 'laatste gok van Hitler' en de verschrikkelijke bombardementen die het einde van nazi-Duitsland markeerden. Alain Colignon en [Chantal Kesteloot](#) deden ook suggesties voor de behandeling van nieuwe en onderbelichte thema's, zoals de geheime Duitse wapens, de totale mobilisatie in Duitsland, het extreme geweld tegen burgers door middel van bombardementen, het oorlogseinde en de nasleep van het conflict. Onze ideeën werden over het algemeen positief onthaald, omdat ze overeenkwamen met de wensen van de ontwikkelaars van het *Bastogne War Museum*.

Het nieuwe museum is resoluut in zijn keuze voor een moderne aanpak, maar zeker niet op een agressieve manier. Er is een mooi evenwicht tussen pedagogische teksten, documenten, objecten, interactieve zuilen en spectaculaire scenografische elementen. Het grote publiek, of dat nu Franstalig, Nederlandstalig, Engelstalig of Duitstalig is, zich zal aangesproken voelen, zonder zich in een 'War Game' te wanen. De bezoeker zonder historische voorkennis wordt tijdens het parcours meegenomen door vier fictieve personages. Ze vertegenwoordigen de belangrijkste historische partijen: een Duitse soldaat, een Amerikaanse soldaat, een Belgische onderwijzeres en een jongen uit Bastogne. Aan de hand van audiogidsen nemen ze de bezoeker mee doorheen de chaos van de Slag om de Ardennen. De vele getuigenissen van tijdgenoten vormen een tweede rode draad. Ze geven menselijke diepgang aan het conflict dat stilaan in de nevelen der tijd verloren gaat.

Enscenering van het "Bastogne War Museum". (La Prod est dans le Pré)

Zal het *Bastogne War Museum* beantwoorden aan de verwachtingen van de bedenkers? De tijd zal het uitwijzen. Het welslagen hangt van veel zaken af: de efficiëntie van de museumploeg en de organisatie van allerlei nevenactiviteiten (tijdelijke tentoonstellingen, colloquia, seminars en andere events).

[Alain Colignon](#)

8 / 4 / 2014

◀ [Terug](#) ▶

Inlichtings- en Actiediensten: meer dan 40.000 persoonsdossiers vertellen de geschiedenis van het verzet

Najaar 1940. De Belgische regering in ballingschap, onder leiding van Hubert Pierlot, vestigt zich in Londen. Een van haar eerste bezigheden is het in leven roepen van efficiënte geheime inlichtingsdiensten. Een groot deel van de archieven van deze nieuwe Veiligheid van de Staat wordt bewaard in het CEGESOMA.

"De inlichtingsdienst die ik voor ogen heb moet zich niet alleen bezighouden met het opsporen van militaire inlichtingen. Zijn taak zal oneindig veel groter en delicaat zijn. Hij zal dag in dag uit elementen aandragen die de regering zullen toelaten om te peilen naar de toestand van de Belgische staat, zijn burgers, zijn bezetters en vijanden, en zijn vrienden".

Met deze woorden richt Fernand Lepage, substituut bij de militaire auditeur, zich tot Roger Taymans, kabinetschef van premier Pierlot, kort na zijn aankomst in Londen op 5 november 1940. Enkele dagen later zet de 35-jarige Lepage zich ad interim aan het hoofd van de nieuw opgerichte Staatsveiligheid, die is georganiseerd naar het voorbeeld van de Britse geheime diensten.

In eerste instantie houdt de Veiligheid zich bezig met het verzamelen van een maximum aan gevoelige informatie over de toestand in België. Geleidelijk aan wordt de activiteit verbreed naar de eigenlijke acties, de politieke oorlogsvoering en ontsnappingen uit het bezette land. Daardoor bevatten de archieven van de Staatsveiligheid erg nuttige bronnen over de activiteiten van de diverse Belgische inlichtingsdiensten (*Luc-Marc, Zéro, Clarence* e.a.), de structuren die zich bezighielden met gewapende actie (*Groupe G, Nola...*), ontsnappingsnetwerken zoals *Comète* en diensten die zich bezighielden met politieke oorlogsvoering, zoals *Carol, Samoyède* en *Socrates*, dat hulp verschafte aan werkweigerers.

Op het einde van de oorlog besliste de Staatsveiligheid om het statuut van "Inlichtings- en Actieagent" (IAA) toe te kennen aan de personen die dit statuut aanvroegen en wiens verzetsactiviteiten van "uitstekende kwaliteit" waren. De toekenning van dit statuut gaf aanleiding tot allerlei onderzoeken en verklaringen door de rechthebbenden zelf, hun omgeving en hun directe oversten. De dossiers bevatten ook samenvattingen van de acties van de individuele agenten, persoonsfiches, enz.

Concreet bestaat het fonds van de Staatsveiligheid over de Inlichtings- en Actieagenten uit twee reeksen:

- Reeks 1 bevat 413 algemene documentatiedossiers over de activiteiten van de Staatsveiligheid in Londen en de verzetsnetwerken op het terrein. Ze dateren meestal uit de oorlogsperiode (voor de inventaris van deze reeks: zoek in Pallas naar "Inlichtings- en Actiediensten IAD").
- Reeks 2 bundelt de persoonsdossiers die verband houden met de erkenning van verzetsdaden tijdens de Duitse bezetting.

Recent maakte een van onze vrijwilligers een complete lijst van de persoonsdossiers. Vertrekpunt waren oude lijsten en een papieren fichesysteem. Met het oog op een langdurige bewaring van deze waardevolle dossiers zijn we momenteel bezig met een herverpakking in mappen en zuurvrije dozen.

Het fonds is raadpleegbaar in het CEGESOMA (nummer AA 1333), maar voor consultatie moet nog steeds toestemming gevraagd worden aan de Staatsveiligheid. Voor meer informatie over dit fonds (of over de procedure die nodig is om toegang te krijgen), kunt u via e-mail contact opnemen met [Gerd De Coster](#).

Mathieu Roeges & Sophie Defêche

22 / 5 / 2014

René Bruaux (midden) werd in maart 1942 gedropt in bezet België. Hij was eerst radio-operator voor de geheime dienst Zéro. Daarna werkte in Frankrijk mee aan het overbrengen van berichten naar Engeland. In mei 1943 keerde hij terug in Londen. Het jaar erop werd hij terug naar Frankrijk gestuurd, waar hij werkte voor het netwerk Ali-France. (Foto Cegesoma, nr. 64040)

◀ [Terug](#) ▶